

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

АКАДЕМИЧНО ИНФОРМАЦИОННО ИЗДАНИЕ

БРОЙ 10 (345), година XXII 15 декември 2004 година

КАКВО СЕ СЛУЧВА, КОГАТО МЕЧТИТЕ СЕ СБЪДВАТ?

НА СТР. 11

Писмо до теб
и Дядо Колега

НА СТР. 14

Студенти
докараха
киното с
“Денят на
една
откачалка”

НА СТР. 9

Икономическа
политика и
икономическо
образование

НА СТР. 2

Записки по
българска
възрожденска
литература

НА СТР. 12

НА СТР. 4

„ДОКАТО ОЧИТЕ МИ ВИЖДАТ, ДОКАТО КРАКАТА МИ ТИЧАТ”

Измерения на родителската подкрепа за младите хора в България

На всички студенти,
преподаватели и служители
пожелаваме през новата
2005 година да разберат
какво се случва, когато
мечтите се сбъдват!

Редакцията

Има нещо еротично в
желанието на читателя
да проникне в книгата
и да облагае смисъла

НА СТР. 6

ИКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКА И ИКОНОМИЧЕСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Доц. д-р Аксентия ЗАМФИРОВА

1. Преходът от централно планирана към пазарно ориентирана икономика е в основата на промените в икономическото образование у нас. Труден и противоречив, той предопределя до голяма степен съдържателните и институционални изменения в тази сфера и обяснява основните проблеми, пред които е изправено в момента българското висше икономическо образование.

В тази връзка най-важно значение има фактът, че икономическата политика на прехода беше формирана като външен императив /стабилизационни програми и структурно приспособяване/ и се налагаше като следствие, а не като причина за политическите промени /"смяна на системата"/. Така старата икономическа парадигма не беше преодоляна, а само снета - на нейно място новата се налагаше като идеология, включително чрез обществените науки и икономическото образование.

2. Оттук и основният разрыв между икономическа политика и икономическо образование в периода на прехода: в практически план течеше процес на реформиране на стоковите пазари и на пазара на труда, на създаване на капиталови пазари и пазар на земята, на основно преразпределение на производствени ресурси и на национален доход /т.е. политикономически процеси/; в същото време икономическата наука и образование фокусираха вниманието си върху статиката: функциониране на пазарите, ефективност на пазарите, неолберална икономическа политика. Политическата икономия беше изхвърлена от учебните планове на ВУЗ, но стопанската практика се прекрояваше по нейните правила; икономикът стана теоретичната и методологическа основа на икономическото образование, но в самата икономика липсваха основни елементи на пазарната инфраструктура.

3. Дискриминацията на политикономическото знание /знание-то за възникването и развитието на пазара/ в икономическото образование и научните изследвания в този период има пряко отношение към недъзите на икономическата политика на прехода. В най-общ план те се свеждат до следното:

● Неопределеност на структурната реформа с всички произтичащи последици - недостиг на целеполагане, липса на алтернативни варианти за действие, невъзможност за програмиране на процесите. Изграждането на пазарна икономика у нас беше повече за-клинивание, отколкото задача с конкретни параметри /стоковите пазари и пазарът на труда не бяха задача на реформата, защото съществуваха и се нуждаеха само от дерегулация; пазарът на земята не е и никога не е бил критериално свойство на капитализма; пазарът на капитал съществува поне в три форми, а беше преекспонирана само една от тях и т.н./.

● Откъсване на икономическото от юридическото отношение на собственост в необосновано дълъг период. Това е най-дълбокият източник и на корупцията в българското общество, и на срива на трансферните плащания и социалните услуги в България. Тук следва да се търсят и някои от проблемите на ниската ефективност на създадения частен сектор, доколкото той работи с нормативно незащитени /или недостатъчно нормативно уредени/ производствени ресурси, които не са мобилни.

● Изваждане на пазара като такъв от социалния, историческия и културен контекст, в който той единствено може да съществува. Макар че това до голяма степен беше предопределено от избора на политиката

● На следващо място, само дългосрочната икономическа динамика, разглеждана от класическия модел, може да представи цялата дълбочина на процеса на инте-

Текстът беше представен от доц. д-р Аксентия Замфирова като тезиси на кръглата маса, посветена на икономическото образование и икономическата политика.

на структурно приспособяване като механизъм на българската реформа, дефицитът на политикономически знания и подход внесе допълнителен драматизъм в прехода и в крайна сметка имаше отношение към цената, която беше платена за него. Този дефицит ще оказва влияние и върху бъдещата конкурентноспособност на икономиката, защото политикономистите знаят, че ефективността на пазарния механизъм до голяма степен зависи от напасването му с по-големите обществено-политически структури, в които е вграден.

4. Пренебрегването на класическия икономически модел в икономическото образование през последните 15 години днес също се отразява негативно на текущата икономическа политика:

● Преди всичко, този модел е методологическата основа на теориите за икономическия растеж. Едно поколение икономисти, в най-активната възраст - между 25 и 35 години, е формирано извън императивите на трудовата теория за стойността и не е достатъчно подготвено да превърща растежа в развитие. /Нашите възпитаници владеят формалните икономически методи и знаят много за максимизацията на икономическите интереси, но в същото време разглеждат такива социални системи като образованието и здравеопазването като ендогенни за икономиката и не разбират характера им на фундаментални икономически фактори/.

● На следващо място, само дългосрочната икономическа динамика, разглеждана от класическия модел, може да представи цялата дълбочина на процеса на инте-

рация и философията на европейското обединяване. В този смисъл нашето икономическо образование не е достатъчно подготвено за разбиране на структурната и кохезионната политика на Европейския съюз, както и за възприемане на драматизма, нееднозначността и рисковете на формиращото се глобално стопанство. Борбата за ресурси и пазари, водена извън тесните рамки на пазарната конкуренция, остава тотално недооценен фактор в нашето икономическо развитие.

5. В крайна сметка неокласическият модел /икономикса/ като методологическа основа на висшето икономическо образование обслужва политиката на прехода точно толкова услужливо, колкото марксистската политикономия - строителството на социализма. Пазарът е фетиш, самоцел и оправдание; икономическата ефективност е откъсната от социалната целесъобразност; обществената собственост се пренебрегва във всичките й проявления /дори при естествените монополи или при дребните спестявания/, а планирането и програмирането си пробиват път само защото ги иска политиката на присъединяване към ЕС. Икономическото ни образование е униформено въпреки многото университети и академичната автономия - то е с ограничена методологическа основа и е недостатъчно свързано с такива сфери на обществознанието като историята, правото и културата.

6. Осъществяването на икономическото образование в рамките на един класически университет е естественият начин да се преодолеят тези ограничения. Стои въпросът защо, въпреки че всички пълноценни университети у нас имат стопански факултети, икономическото образование все още не е достатъчно хуманизирано. Отговорът не е лесен, но без съмнение може да се търси в следните посоки:

НА СТР. 3

10 ГОДИНИ ФАКУЛТЕТ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛНИ НАУКИ

Поредица от събития маркираха 10-годишния юбилей на Факултета по икономически и социални науки. Според декана доц. д-р Аксентия Замфирова тази годишнина е повод и за равностметка, която показва значителното развитие на ФИСН като кадрови потенциал, като идеи и като брой и реализация на студентите.

За тези 10 години ФИСН се превърна в един от водещите факултети в Пловдивския университет, развивайки активно сътрудничество с наши и чужди университети и институции. Понастоящем в неговата структура влизат пет катедри със състав от около 70 преподаватели, обучаващи повече от 3000 студенти.

Първата от юбилейните прояви беше кръгла маса, посветена на икономическото образование и икономическата политика. Тя бе открита от заместник-ректора проф. д-р Мариана Михайлова, която е първият декан на ФИСН и личността с най-големи заслуги за неговото успешно развитие.

Доц. д-р Аксентия Замфирова и доц. д-р Мария Сотирова представиха своите тезиси по няколко проблема, които целяха да дадат насока на дискусията - икономическото образование между икономическата теория и социалната практика; релевантността на икономическото образование с икономическата теория на прехода в България; икономическото образование и пазара на труда за икономистите с висше образование и др.

Сред участниците в кръглата маса бяха г-н Николай Николов - съветник на президента по икономическата политика, доц. д-р Тодор Попов и доц. д-р Чавдар Николов - декани на стопанските факултети съответно на Софийския и на Югозападния университет, проф. Йордан Митрополитски - бивш заместник-директор на Институ-

та за образование, и Александър Божков - председател на Центъра за икономическо развитие - неправителствена организация, спечелила международен проект за мониторинг на вис-

ше образование, и Митрополитски отбеляза липсата на цялостна стратегия за висшето образование, несъответствието между регулирания чрез държавна поръчка прием във ВУЗ и реализацията на дипломираните се студенти на пазарен принцип. Проф. Асен Карталов говори за мотивацията на студентите, които в много случаи започват следването си тотално демотивирани, защото са приети примерно по десетата от специалностите, за които са кандидатствали.

Тържествената промоция на Випуск 2004.

шето образование.

В изказванията си участниците засегнаха редица важни проблеми на икономическото образование, които в голяма степен могат да бъдат проектирани и в другите образователни области. Оказа се, че България е доста назад в сравнение с развитите страни по отношение на масовизацията на висшето образование със своите 40 процента. За сравнение, в страни като Канада - 87%, САЩ - 80%, Норвегия - 62%, броят на записващите висше образование е двойно по-голям. Проф.

Доц. Тодор Попов разказа за стратегията на Стопанския факултет на СУ да приема годишно малък брой студенти - около 120 души, но които пък намират почти стопроцентова реализация по специалността. Александър Божков разгледа връзката между образование, наука и реална икономика. Стана дума за ниската икономическа култура на българските бизнесмени, особено в средните и малки фирми се предпочитат да не се наемат квалифицирани икономисти, а хората в тях сами да се оправят из дебрите на реалната ико-

номика, което често води до отрицателни резултати. Изнесени бяха данни и за реализацията и статута на икономистите с висше образование.

На 2 декември се проведе тържествено заседание на факултетния съвет, на което бяха поканени и всички бивши негови членове. Припомнени бяха важни моменти, свързани със създаването на ФИСН, ролята на тогавашния ректор проф. д-р Огнян Сапарев и проф. д-р Димитър Митев, помощта на колегите от Факултета по математика и информатика за изграждането на специалност Макроикономика и др. Връчени бяха възпоменателни плакети с лика на Паисий Хилендарски на всички, които са дали своя принос за факултета, както и на присъствалите декани на факултети - доц. д-р Атанас Донеv, доц. д-р Димитър Мекеров, доц. д-р Дора Левтерова, доц. д-р Георги Мекишев, доц. д-р Костадин Кънчев.

По-късно в ресторант „Амбасадор“ се състоя Вечер на приятелите на факултета, на която си дадоха среща випускници от различни години, представители на деловите среди и обществеността. Сред гостите бяха кметът на Пловдив д-р Иван Чомаков, проф. Йорданка Кузманова - председател на Съвета на ректорите, проф. Анастас Славчев - ректор на АМТИ, г-н Иван Соколов от „Сдружение за Пловдив“ и др.

Тържествената промоция на Випуск 2004 се проведе на 5 декември. Своите дипломи получиха 512 възпитаници на ФИСН, които се вляха в ежегодно нарастващия брой абсолвенти от факултета, намиращи реализация във всички сфери на стопанския и обществен живот в страната.

“Пловдивски университет”

ОТ СТР. 2

●Първо, съществуват институционални бариери. Такива са старите структури в икономическото образование и в управлението на икономическата наука, които се оказваха способни да моделират промените в тези области според собствените си институционални цели. Такава е нормативната уредба на висшето образование, която издига стена между факултетите с количествените изисквания за щатове. Такива са правилата за научен растеж на академичния състав, които

ИКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКА...

възпрепятствуват интердисциплинарните изследвания. Такива са условията за акредитация на научни звена и специалности и т.н.

●Второ, отделните университети реализираха образователните си програми по икономика според визията си и като се съобразяваха със специфичната квалификация на екипите, на които бяха възложени програмите. Получи се икономическо образование с акцент върху количествените методи или управлението, или политиката. Макар и

крачка напред, това е само част от пътя, водещ към усъвършенстване на икономическото образование.

●И трето, съществуваха изискванията на пазара на труда. През периода на прехода имаше безспорно силно изявена обществена необходимост за знания по пазарна икономика. Това формира търсене на икономическо образование, временно способно да скрие такива съществени недостатъци в предлагането му като теоретико-методологическа недостатъчност, дехуманизация и схоластика.

7. С приемането ни в ЕС и отвързването ни от МВФ се изправяме пред необходимостта от друг тип икономическа политика, способна да артикулира националния икономически интерес и да го реализира в динамичната среда на глобалното стопанство. На дневен ред са други изисквания пред икономическото образование, които колегията може и трябва да дефинира. Без съмнение, с приоритет, особено за класическите университети, стои задачата за предлагане на елитарно икономическо образование.

„ДОКАТО ОЧИТЕ МИ ВИЖДАТ, ДОКАТО КРАКАТА МИ ТИЧАТ“

Измерения на родителската подкрепа за младите хора в България

Сийка КОВАЧЕВА

Изследване на помощта, която младите хора получават при прехода от образование към заетост, показва, че равнището и продължителността на родителската подкрепа в България е най-висока в сравнение с други 8 европейски страни. Основен метод за събиране на информация са дълбинни интервюта с младежи една година след завършване на образованието им и с техните родители.*

Допитването във всяка страна е проведено през 2003 година с 45 младежи на възраст 16-25 години, подбрани по пол и тип и равнище на полученото образование, и с около 30 родители. Изследването се интересува от жизнения опит и планове на младите хора в повратен за тях момент, както и от родителските представи за дължимата и възможната помощ за бъдещото поколение.

Общата картина показва, че родителската подкрепа навсякъде е значима във време, когато младежките преходи в повечето европейски страни се удължават и стават по-индивидуализирани и по-несигурни. Семейството в България, обаче, регистрира най-високи нива на сплътеност, при което родителите се опитват да поемат върху себе си тежестите на обществения преход, както и рисковете на младежките преходи. Три са основните форми на подкрепа за младите: материална, със социални контакти и съвети.

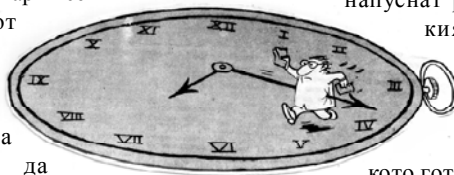
Материалната помощ, или достъпът до икономическия капитал на семейството, включва предоставянето на издръжка, жилище, финансиране на допълнително образование и пътувания. В България, както и в южноевропейските страни, семейството е главен източник на доход за младежите една година след завършване на образованието, докато търсят работа. На другия полюс е Да-

ния, където родителите спират финансовата подкрепа за младежите, често в деня на получаването на дипломата, като начин да стимулират децата си към финансова независимост и отговорност. По средата са Германия, Холандия и Великобритания, където младежите разполагат с почти изравнени доходи от собствен труд, държавата и семейството. Родителите в България се отличават от тези в юноевропейските страни по своята склонност да правят жертви, като ограничават личното си потребление или поемат допълнителна работа, за да предоставят възможности на младежите да изкачат желаната работа или да се върнат отново в образователната система и постигнат по-високо образование.

- Аз настоях той да напусне работа, - споделя 45-годишна самотна майка, работеща като фризьорка. - Защо да оставя един дебел врат да го експлоатира и лъже с парите, когато аз мога да работя на две места. Ще чакаме нещо по-добро за него.

На практика младежите в България (с изключение на трима) продължават да живеят с родителите си и след завършване на образованието си. Дори и по-заможните семейства, които вече са осигурили апартамент или етаж от къща на децата си, смятат, че е още рано „децата да се отде-

лят“. Женитбата и намирането на постоянна работа са посочвани най-често като основания за създаване на самостоятелно домакинство. Съвсем различна е ситуацията в Холандия и Дания, където повечето младежи са се отделили от родителите си и живеят независимо. Младежите в юноевропейските страни, също както българите, удължават престоя си в родителския дом, като тези в Италия се чувстват удобно настанени в „хотела Мама“, докато тези в Испания и Португалия по-често възприемат съвместното съжителство като принуда поради липса на материални възможности. Българските младежи проявяват не толкова склонност да напуснат родител-

ския дом, за да живеят в собствен дом, колкото готовност да напуснат родната страна. По това те приличат на младите хора в Северна Ирландия, за които е характерна ниска мобилност вътре в страната и висока мобилност навън. В усилията си да емигрират българските младежи най-често са подпомогнати от родителите си.

- Знам, че радостта ще напусне къщата ни заедно с нея, - заявява 60-годишен баща, пенсиониран учител, работещ като ношен пазач. - Но правя всичко възможно да събера нужните пари, за да замине за Англия. Тук няма работа за способни млади хора.

Контактите на семейството, или неговият социален капитал, улесняват успешната интеграция на младежите в сферата на заетостта. Като най-значима тази роля се откроява в България и Испания. В двете страни повечето млади хора, които са започнали работа скоро след завършването, са се включили директно в семейния бизнес или са използвали контактите на разширеното семей-

ство с работодатели, които разчитат на лоялността в социалните мрежи, за да попълнят ограничените свободни места. По-рядко роля за намиране на работа играят социалните контакти на самите младежи - с приятели, съученици и състуденти, познати от младежки организации, музикални клубове и други. Специално в България и родители, и младежи считат търсенето на работа чрез познати за продължение на значението на „връзките“ от миналото, само че нараснало в новите условия на висока безработица.

- При тази безработица, ако родителите не намерят работа на децата си, те са загубени, - твърди 47-годишна майка, домакиня.

Друга майка, 43-годишна продавачка, се оплаква: *Ние нямаме връзки, за да му намерим работа. Всичките ни познати и роднини са хора като нас.*

Младеж на 24 години, завършил филология, заявява: На нашия трудов пазар знанията и уменията нямат значение. Действат само връзките.

За родителите и младежите в България социалният капитал съществува само под формата на отношения „патрон-клиент“ и служи за подмяна на справедливия подбор по способности. Богатството на социалните контакти като отношения между партньори с еднакъв обществен статус се подценява и то в ситуация на силно разслояване и затваряне на слоевете.

Съветите, които родителите дават на децата си, са проява на културния капитал на семейството. Изследването във всички страни отчита нараснало значение на семейния културен капитал за прехода на младите хора от образование към заетост - както на мотивацията, знанията и уменията на родителите, така и по-конкретно на познанията на родителите за образователните траектории и техните професио-

* Изследователският проект се осъществява по Петата рамкова програма на Европейската комисия с координатор Анди Бигарт от Университета на Ълстър, Великобритания. Участници в българския екип са Сийка Ковачева (ръководител), Петър-Емил Митев и Нели Демирева.

ИНТЕЛЕКТУАЛЦИТЕ НОСЯТ ОТГОВОРНОСТТА ЗА ВЪЗПИТАНИЕТО НА МЛАДИТЕ ХОРА

Николай ДИЧЕВ

специализат в ТУ - Мюнхен,
възпитаник на ФМИ - Пловдив

Посвещавам есето си на колегите, с които учихме заедно, на преподавателите, които ни учиха, на семействата ни, които ни подкрепяха - с благодарност и признателност.

Класическата литература е възпитателна. Отдавна вече не съществуват изчистени персонажи. Някак си свикнахме с нашите несъвършенства или по-точно се опитваме. А толкова възпитателна е и чистата математика. Но тя възпитава най-трудното, което може да се възпита, а именно волевото мислене. Студент по математика в чуждоговорящ математически факултет трудно може да бъде неразбран.

Впечатления относно обучението в Техническия университет в Мюнхен: Начин на провеждане на учебните занятия - семинарно, с много самостоятелна работа, но, разбира се, обезпечени с лекции, качени на локалния сървър, както и отлична библиотека. Политика е обучението и изследователската работа да са едно цяло. Затова има много действащи интердисциплинарни проекти, има сътрудничество между различните факултети и университетите. Разбира се, зад всичко това стои огромен бюджет.

Обучението в България не е нито по-добро, нито по-лошо, а

просто различно. То отразява нашия менталитет, нашия поглед, нашите методи. Разбира се, в това няма нищо лошо, стига да се възпитават волевото мислене, индивидуалният подход, самостоятелността, коректността в правилната насока. Но коя посока е правилна? Труден въпрос. Ето един отговор, който аз считам за правилен. Идва от съвременните писатели. Нобелистът от 1999 г. Гюнтер Грас (въобще нехаресван в Германия, понеже се бе обявил против обединението) е точно толкова прозорлив, колкото и нашият Стефан Цанев (при все, че начинът им на живот е толкова различен). Той казва в едно от интервютата си, че интелектуалците (в това число, разбира се, учители и университетски преподаватели) по време на криза носят пълната отговорност за възпитанието на младото поколение, в показване на правилния път, в изграждането на ценностна система в будителстването. По форумите често чета как интелектуалци определят нашето поколение за загубено (бел. на автора: кое-

то трудно може да се намери), за духовната криза на обществото ни и прочее. Ако приемем думите на Цанев и Грас за верни, това означава, че нашето поколение (поколение на прехода, кризата) е толкова добре възпитано, обучено и духовно, колкото енергията сте вложили вие, уважаеми интелектуалци. Не казвам това с ирония - просто използвам законите на математическата логика.

Героите в съвременните романи са сложни - те са непредсказуеми, динамично менят настроението и нагласите си, аналитични са. Точно с тези думи В. Арнолд описва съвременните проблеми на математиката. Зад тях стоят проблеми от живота ни, или по-скоро те са плод на изискванията на обществата ни. Трябват бързи решения, точни резултати, скоростна имплементация. Да, това е нагласата в последните 15 години. И затова в образованието се правят най-честите реформи, за да може студентът, получил диплома, да е в състояние да се справя. А връзката между университета и работното място е значи-

телна, вратите са винаги отворени за сътрудничество. Ето защо от 8 дисциплини във Факултета по математика на Мюнхенския технически университет 7 са с приложна насоченост. Но, както вече казах, обучението (в дадена страна) е просто част от конюнктурата ѝ. Затова, уважаеми преподаватели, новите предизвикателства изискват нови подходи, във ваши ръце е обучението ни да бъде осъвременено и съизмеримо с новите изисквания.

Уважаеми колеги, държа да знаете, че всеки възпитаник на нашия факултет, който е полагал усилия и труд в своето обучение, ще се справи където и да отиде да учи или работи извън или в пределите на нашата родина.

Завършвам с мисълта на Гюстав Ларстон от романа "Деканът" (2003): Не съществуват противоестествени неща. Просто има разрешени и неразрешени категории. А кое е разрешено и кое не? Университетското ни образование ще ни помогне да си отговорим.

ОТ СТР. 4

нални перспективи. Значимите промени в образователните институции и трудовия пазар в повечето европейски страни затрудняват родителите да дадат компетентни съвети на децата си при техния избор. Ако в западните страни родителите са подпомагани в тази си роля от професионалисти, то в България те трябва да разчитат единствено на собствения си жизнен опит, който обаче е натрупан в коренно различни обстоятелства.

Родителите в България са почти по равно разделени на три групи в зависимост от родителската си стратегия. Първата, която условно наричаме "защитна", се основава на разбирането, че "ние, родителите, знаем по-добре. Ние сме минали по същите пътища,

ДОКАТО ОЧИТЕ МИ ВИЖДАТ...

няма смисъл и те да правят нашите грешки", по думите на 42-годишна шивачка. Стремелът на родителите е да се намесват в изборите на младите, като ги насочват в правилната посока, за да постигнат повече от родителите си. Втория стил можем да наречем "независим", при който "всичко зависи от детето. На никого не можеш да налееш акъл в главата. Нека сам се опари, за да разбере кое е грешка и кое правят път", както обяснява 49-годишен шофьор на автобус. Понякога поощряването на младежката независимост е съзнателен избор, а много често се възприема като наложено от липсата на достатъчно информация за даването на правилен съвет. Третата група родители възприемат

стратегията на "преговорите". Както пояснява 52-годишна майка, рентгенов лаборант, "всички обсъждаме заедно в семейния съвет, но решението си взема тя сама." Този стил е характерен най-вече за родители, разполагащи с образователни и материални ресурси над средното ниво.

Съпоставката с другите страни показва, че в Дания водещ модел е този на "преговарящото семейство", където се ценят мненията, знанията и информацията на всеки член, независимо от възрастта. В Източна Германия повечето родители, преценяващи собствената си адаптация към новите условия като неособено успешна, са склонни да оставят по-голяма свобода на децата си и не се чувстват компетентни да дават съвети. Защитна-

та стратегия е преобладаваща в южноевропейските страни.

Родителите в България чувстват, че времената се променят, но се придържат към традициите на пожизнена подкрепа за децата си - "докато очите ми виждат, докато краката ми тичат", както се изразява 48-годишен баща, работещ като монтьор в частна фирма. От своя страна, младите хора отдават предпочитания на компромис над конфликта, на съгласието над еманципацията. Възможно е нарасналата социална мобилност да подкопае здравите семейни връзки в близко бъдеще. Засега обаче поколенията в семейството у нас проявяват висока сплотеност в лицето на продължаващата социална несигурност.

Има нещо еротично в желанието на читателя да проникне в книгата и да обладае смисъла

Интервю с доц. д-р Сава Василев - преподавател във ВТУ

- Доц. Василев, Вие сте преподавател по съвременна българска литература, критик, белетрист, директор на Университетската библиотека във ВТУ "Св. св. Кирил и Методий". Само хуманитарното начало ли спомогна да интегрирате тази реализация?

- Едва ли, но хуманитаристиката успя да целеустреми разностройно темпериания ми характер. По натура, ранни приятелски кръгове, обичайна среда не съм книжно (академично) възпитан човек. Завършил съм Механотехникума в любимия ми град Варна (по онова време елитно учебно заведение, приютило, поради липса на спортно училище, именити спортисти, бъдещи музиканти, хора на изкуството). Занимавах се по малко с много спортове, което пак е белег на някакво непостоянство. Свирих 6-7 години класическо пиано, после в поп група - 4 години в техникума и до средата на втори курс в университета. Тъкмо когато нещата започнаха да се професионализират повече от нормалното, групата се разпадна и аз "прегърнах" литературата. Независимо какви са били заниманията ми обаче, две неща са ме съпътствали. Първото е някакво непреодолимо, колкото полезно, толкова и досадно, желание да събирам хората един с друг, да се опитвам да ги организирам за нещо или в името на нещо, а второто - да се удивлявам безкрайно на най-чудодейното от всички човешки творения - книгата. Някъде в средата на 60-те години родителите ми започнаха да събират своя домашна библиотека. Професиите им нямат нищо общо с литературата и хуманитарното знание, но любовта им към книгата се оказа заразителна. Сега може да изг-

Доц. Сава Василев

лежда наивно, смешно-романтично, но помня, че майка ми превърна един деловодителски дневник голям формат в свой читателски дневник и там записваше всичко, което ѝ бе направило впечатление. Накратко, и тук за крайния резултат са поработили случаят и излюпеното в тайниците на кръвта.

- Авторът на художествения текст и интерпретаторът у Вас вероятно градят противоречие?

- Не бих го нарекъл противоречие. Съществуваше и продължава да съществува неписаното правило, че можеш да бъдеш само едното или другото. Съвременната литература го опровергава. Е, вероятността да изкопаеш по-дълбок кладенец, ако копаеш само на едно място, е по-голяма, но може да се поспори дали още един опит на друго място не увеличава шансовете за откриването на водоносната жила. Мога само да си представям или да се оправдавам пред себе си на коя планета щях да живея сега, ако цялата си енергия и време през последните петнадесет години например бях посветил само на белетристиката. От друга страна, не мога и не желая да се откажа от литературоведските си книги, които май засега ми носят повече признание, имат по-

многоброен кръг от читатели. Не мога да се откажа от книгата си за Владимир Василев ("Литературният мит Владимир Василев", 2000 г.), от критическите си интерпретации на българската литературна класика ("Литературна класика. 13 интерпретации", 1999 и "Българска литературна класика. Анализи и интерпретации", 2001), от "Преди и след потопа на мълчанието. Пет студии върху българската литература" (2002). Не искам да забравя или омаловажа и книгите от типа на учебната и учебно-помощната литература, поредицата "Литературни кръгове и издания" и др. Истината е, че започнах не като литературовед, а като белетрист. И посвоему успявам да не смесвам едното с другото. В художествената проза се опитвам да бъда едновременно пластичен и натрапчиво иносказателен. Продължавам да мисля, че писателят има какво да пошета, почиракува, пък и да помайстори в къщата на езика. Двете ми белетристични книги "На лов без кучета" (1993) и "Летище за пеликани. Роман партитура" (2000) се радват на читатели от различни възрасти и прослойки. Но очевидно не попадат в един вид литературна конюнктура, пък и знаете какви са тиражът и отношението към българската художествена книга днес...

- В какво да визираме достойнствата на съвременното литературознание?

- О, те са много. Даже бих казал, че литературознанието ни "по гачевски" ускори "забавеното" си развитие до степен да изпревари с крачки художествената ни литература. На първо място то е умно. Дори дотолкова, че нерядко се превръща във враг на мъдростта. Освен това е свободно да избира езици, кумири, методологически доктрини. Свободата на избора обаче също се оказа опасно нещо и лесно можеш да разпознаеш кой или как-

во е на мода в момента. Несвободата непрекъснато да превеждаме (в буквален и преносен смисъл) чуждото литературознание ни отрежда все надирното място, кара ни някак на крепим своето с патериците на чуждия текст, сякаш не сме сигурни колко сме читави и какъв път можем да извървим. Достойно е желанието да обемаш все повече и повече (от естетика, теория, философия, лингвистика, психология, политика, културология и какво ли още не), но подобно на жените и книгите, и науките са необладеими в своето множество. Може би само възрастта е тази, която може да ни накара да заговорим повече чрез себе си (но първо в себе си) на собствения си език, с авторитета на собствените си идеи. Ето че се получи обратното - уж въпросът беше за достойнствата, а все обръщам страницата...

- Кой от литературните родове издига крепостна стена пред твореца?

- Трудно ми е да отговоря. За таланта няма непревземаеми жанрови рубежи. И все пак знаете, че има периоди, когато доминира един или друг жанр или род. За мен драмата е труден жанр, но пък днес свободата на режисьорските интерпретации доказва, че всичко може да бъде драматизирано - дори прогнозната за времето. Респектира ме и романът, каквото и да означава това днес. Струва ми се, че лириката у нас през последните десетилетия постигна повече в сравнение с епическите жанрове. Може би защото имаме високи образци във фолклора, защото сме нация с големи музикални заложби. Това развенчава мита за уж пословичната ни неметафизичност, аналитичност, битовизираност...

- Статусът на българската книга сега, положен във Вашата

ОТНОВО ЗА ЛИТЕРАТУРНИТЕ ЧЕТЕНИЯ

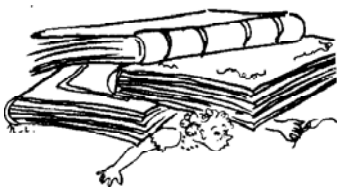
Жанета КЮЧУКОВА

През ноември в рамките на инициативата „Университетът чете“ бяха представени книгите на Емил Тонев „Омбре“ и Димитър Атанасов „Сметище за надежди“.

Събитието беше замислено като среща-разговор на студенти и преподаватели с авторите. Първоначалният план на организаторите не се реализира, защото не присъстваше нито един студент. Това предизвика отрицателното отношение на събралите се преподаватели и коментара, че явно това са четящите хора. Искане ми се да вярвам, че студентите са били възпрепятствани заради неудобното време - 17 часа, който беше и променен в последния момент на 17:30 часа. Фактор би могъл да бъде и първоначалният пропуск да бъде упомената аудиторията за провеждане, както и повсеместно известният факт, че никой не чете постоянно появяващите се скучни бележки навсякъде по таблата.

Дори да приемем, че причината за липсата на студенти е ширещата се сред тях апатия към всичко, пак не мисля, че позицията на „малък елитарен, пропит от тайственост кръг“ от четящи е правилната позиция, която трябва да заемат нашите преподаватели. Смятам, че е очевидно, че в един толкова голям университет надали няма нито един четящ студент! Крайно мнение, което само създава отрицателни емоции! Може и да са по-малко четящите, може и да не са, но със сигурност ги има.

Друг е въпросът колко от тях въобще знаят за срещата; колко схващат четенето като интимен акт и колко не; колко се интересуват от личността на автора и колко не; колко проявяват интерес към българската литература и колко към някоя друга. Различни хора, различни предпочитания! Дори да не са това причините, а липсата на духовност сред студентите, „недостатъчно йероглифи“, както казват в Япония, пак не виждам какво

цели отношението на преподавателите. Какво стана с идеята за будителите? Какво пречи да бъде измислен начин да се събудят тези „спящи“ студенти? Такова е времето, такова е и поколението. Ничие внимание вече не бива грабнато от малки информативни листчета. Няма нищо лошо в рекламата, дори на събития от този род. Началото беше поставено от специалност Славянска филология, които напълниха 6 ауд. и представиха полската култура чрез екстравагантния филм „Денят на една откачалка“, само благодарение на един поразчупен плакат! Значи все пак нещо може да накара студентите да са активни!

Иначе няма смисъл да се организират тези литературни четения. Не е нормално преподавателите да споделят, че и без това не са им били по-различни очакванията по отношение на присъствието на студентите! За какво ги организират тези срещи тогава? За себе си?! Вероятно трябва да се намери точната формула.

Като изключим анализа на студентите от присъстващите, самото представяне на книгите от гл. ас. Младен Влашки беше непосредствено и интригуващо. Разгледани бяха сюжетите, мрежите от герои, образите и отпратките към българската действителност, факта, че

и двете книги носят от заряда на бурните години около 1989 г., в които всички живееха с въпросите за бързото прекрояване на света. И двамата автори ползват времевите реалии много интересно. Димитър Атанасов, дистанцирайки се от тях и отдръпвайки читателя в света на фантазията, а Емил Тонев за да създаде една забавна игра с времето. Езикът и в двете творби е напълно освободен, което е проява на невероятна смелост от страна на авторите. През 90-те много автори се изгубиха в прекомерната употреба на вулгаризми, заради това, че не владеят езика в неговата пълнота. Тук този пласт служи само за постига-

нето на естетически ефект.

Основната разлика между двете творби е, че докато „Сметище за надежди“ е една мрачна антиутопия, в която „човекът е едно слабо същество“, то „Омбре“ е една светла книга, в която „човекът е едно светло същество“. Първата книга представя действителност, в която злото се разраства, за да превземе цялата вселена, защото хората живеят против природата си и предизвикват собственото си самоунищожение. Това е книга предупреждение, която ни кара да се замислим докога ще се водим от „тъмни биологични нагони“. Книгата на Емил Тонев кореспондира с цялата балканска действителност като ни въвежда в една група от герои „освободени от шампи“. Чрез тях се коментират актуалните теми за дрогата, емиграцията, безверието, манипулирания печат и др.

И двамата автори споделиха, че не мислят за читателя, докато пишат, но не искат и да го лъжат, от него зависи дали ще открие нещо за себе си.

Всеки сам решава кога и къде ще потърси своята истина. Нека не забравяме, че писателите търсят рецептата за това как бихме могли да станем по-добри, да живеем по-добре, да открием и разберем себе си. От нас зависи дали ще се възползваме от тази безценна помощ, предложена ни от книгите!

ОТ СТР. 6

та трактовка?

- Не зная точно какъв е. Като никога досега се издават много български книги. И добри, и графомански. Пазарът на българската книга е необозрим, бих казал - непознаваем. Неслучайно се чуват гласове, че не съществува - или поне в скоро време ще престане да съществува - понятието българска литература. Съвсем наскоро говорихме с Михаил Нещелчев за това. Изглежда българската книга ще задоволява някакви общности - регионални, интелектуални, приятелски. Неинституционализирането на литературата си има своите предимства, но и ще ерозира нещо от духа, който ни крепи и ни дава са-

Има нещо еротично...

мочувствие. Книгите на Вазов, Ел. Пелин, Йовков, Радичков са опорни точки на себепознанието. Те правят нацията, дават й легитимност, улесняват срещите й с другите и другостта. Финансовите облекчения за издателите, популяризиращи българската книга, са много важно икономическо условие. Но има и други условия, без които тя не може да съществува. За последните сега все по-малко иде реч...

- В една своя статия твърдите, че субектът читател и книгата обект са бином от ухаждащ мъж и дамата, която търси собствения си. Квинтесен-

ция от художествена условност ли правите?

- Не, не дръзвам да правя това. Визирате един шеговит, артистичен текст, част от поредица, реализирана на приятелски конференции в с. Арбанаси, Великотърновско, където с литературоведи от няколко университета търсим други форми за четене и интерпретиране на литературата. И все пак има нещо еротично в желанието на читателя да проникне в книгата и да обладае смисъла. Включително и в жеста на любоването - знаете как ние, пристрастените, се любоваме на хубавата книга. Може би от това

става сюжет, разказ, трябва да се помисли. Няма нужда от кой знае какво насилие или въображение, за да се типологизира фигурата на книжен герой, заменил страстта и насладата от общуването с жената и живота с фетиша-книга. Едно по-разкрепостено съзнание, податливо на изкушенията в света на модерното писане, сигурно ще роди доста смущаващи ситуации и сцени на съприкосновяване... Желяз Ви все пак - на Вас и на читателите на вестника - да не сливате двете удоволствия!

Интервю на Тенчо
ДЕРЕКИВЛИЕВ

КАНАДСКИ БАГРИ И РИТМИ

(впечатления от едно гостуване)

ола БАЛАБАНОВ

Тъй като не бих си позволил аз да дам изчерпателен отговор на въпроса "Каква страна е Канада?" - ще приведа онзи, който ми даде нашият домакин Борислав: "Канада е такава страна, каквато бих желал да бъде България!"

Имам желание да разкажа нещо и за

КОЛЕЖА АЛГОНКИН, където работи Настя Тухлова. Той е наречен на името на алгонкините - индианските племена, смятани за най-древните жители на Северна Америка (Те са били почти напълно унищожени през първите етапи на колонизацията и сега името им навярно се афишира като извинение за онези действия).

Студентският кампус ни посреща с девиза: "Хората, които ще градят утрото, стартират тук!" В колежа се учат повече от 60 хиляди студенти - в редовна, задочна и вечерна форма, както и чрез т.н. дистанционно обучение. В него се подготвят специалисти по много направления - след двегодишно обучение те могат да заемат длъжности като: помощник-адвокат, помощник-лекар, помощник-инженер, администратори за бизнеса, транспорта, строителството, туризма, хотелиерството, а също пожарникари, полицаи и т.н. (Още веднъж ще споделя, че в нашата страна се подценява колежанското образование и е създадено свръхпроизводството на бакалаври и магистри, които не могат да си намерят работа).

Основните характеристики на Колежа са следните:

1. Високо качество на програмите. Гаранция за това е високият процент от реализирани специалисти. Например, проучването, направено за 2003 година (задължително за Канада), показва, че 87% от випускниците на Алгонкин колежа са си намерили работа по специалността още през първите шест месеца след завършването.

2. Високо качество на обслужването. През последните шест години Колежът е полу-

чил 5 награди от Министерство на образованието за отлично обслужване - административно, битово, финансово и т.н.

3. Колежът се е утвърдил като лидер в прилагането на новите технологии. Видяхме 5 огромни компютърни зали (с по 100 работни места), които работят денонощно през цялата седмица, включително събота и неделя. Те осигуряват свободен достъп на студентите до Интернет-мрежата. Всеки студент разполага с лимит от 250 листа на семестър за разпечатване на текстове: лекции, тестове, необходима литература

Семейство Балабанови с Настя Тухлова пред колежа Алгонкин

и др. Отделно всяка катедра разполага с компютърни лаборатории за своите специфични нужди.

Четвъртият фактор е финансовата стабилност на Колежа. В него има образцов ред, поддържан от самите студенти. Интересно е да се отбележи, че всички стаи в общежитието са обзаведени с компютри, включени в Интернет-мрежата, телевизори, климатици и битова техника.

Мисля, че накрая ще е полезно да споделя нещо и за

РАБОТАТА НА НАСТЯ В КОЛЕЖА

С изключителна упоритост тя е постигнала позиция, доня-

къде сходна с длъжността "инспектор" при нас. Разликата в съдържанието на работата обаче е голяма и това личи още от названието на нейната длъжност: "Специалист по студентска успеваемост".

Основната функция на специалиста по студентска успеваемост е да съдейства за постигане на академичните, професионалните и личните цели на студентите. Той работи съвместно с преподавателите за осигуряване на всички възможности за успешно и ефективно обучение на студентите. Тази длъжност е звено от затворения кръг, включващ преподаватели, административни служители и студенти, в който трябва да се решават всички студентски проблеми.

др.). Свързва се с тези студенти, проучва характера на проблемите (битови, здравословни, финансови, психологични и т.н.) и съдейства за решаването им. (Ето една от най-разпространените форми за подпомагане на изоставащи студенти: към всеки от тях могат да се прикрепват "тьютори" от второкурсниците, които имат успех най-малко "много добър" по съответната дисциплина, за да им помогнат да наваксат загубеното. За труда си тьюторите получават по 11 долара на час - 4 долара дава студентът и 7 - колежът).

- два пъти на семестър Настя се среща със студентите от различните групи, за да обсъждат проблемите им. Сведенията предава на Деканата. В края на семестъра провежда среща с всички групови отговорници;

- в края на всеки семестър специалистът по студентска успеваемост събира и обработва информацията за оценките, които студентите дават за процеса на обучение, за обслужването им, за хигиената, храната и т.н. (разполагам с бланки за такива анкети).

Както навсякъде на Запад, и в този колеж изпитни сесии няма. Студентите се оценяват през целия семестър, в средата му се провежда междинен изпит, а през последната седмица - обобщаващ тест. След 10-дневна коледна ваканция веднага започва 2-ият семестър.

Интересни са методичните семинари, които се организират в помощ на студентите първокурсници. Ето някои теми: "Концентрация и памет", "Ефективно четене и водене на записи", "Да бъдеш подготвен за изпит", "Толкова много за толкова малко време" и др. (При нас направихме всичко възможно да опорочим идеята за "Въведение в специалността").

Алгонкин колежът няма амбицията да се мери с университетите, но знае своето място в системата на висшето образование и го защитава достойно. В него се работи не ден за ден, а за годи-

СТУДЕНТИ ДОКАРАХА КИНОТО С „ДЕНЯТ НА ЕДНА ОТКАЧАЛКА“

През ноември трима ентузиастични върнаха колелото на седмото изкуство. Остарелият с около 20 години начин на дублиране на филми се оказа достатъчно екзотичен и примамващ, за да напълни обновената 6-та аудитория. Бяхме свикнали там (в аудиторията) да слушаме сериозни лекции, а сега поканихме колеги и приятели просто за да се посмеем заедно. И се получи. Филмът беше достатъчно откачен, за да събере публика, рекламата беше на ниво, а афишът, макар и малък, съдържаше достатъчно информация и не на последно място - живият дублаж - озадачаващ, но и също толкова привличащ.

Но да си дойдем на темата. С полския филм „Денят на една откачалка“ се опитахме (и вярваме, че сме успели) да

поставим началото на подобен вид студентска самодейност, която обещаваме, че ще има продължения и разклонения, защото ентузиазъм не ни липсва и, слава богу, освен хора, които го изсмукват, има и такива (и те са повече), които го разпалват. Но да не навлизаме в подробности. Важно е да отбележим началото. Защо избрахме „старомодния“ дублаж ли? Ами, защото харесваме живите неща или по-добре - заповядайте и следващия път!

Благодарим на хората, които се посмяха заедно с нас. Сърдечно благодарим на г-н Стефан Стоянов, без чиято техническа помощ не бихме се справили, както и на доц. д-р Жоржета Чолакова за предоставената апаратура и за моралната и физическа подкрепа.

Крум КРУМОВ

КАНАДСКИ БАГРИ И РИТМИ

ОТ СТР. 8

ни напред. Още през есента на 2004 г. учебните програми за 2005/2006 година са отпечатани в книжки и се разпространяват в училищата.

Малко е да се каже, че Настя е доволна от своята работа, тя е влюбена в нея. С удоволствие ни разказва за пътя, който е извървяла, за трудностите, срещани в началото, за ежедневието и за мечтите си. Благодарна е на Пловдивския университет, че ѝ е дал първия тласък и опит, който сега ѝ е полезен.

Тази млада, чаровна и интелигентна жена не се бои от трудностите, те са нейното предизвикателство и стимул. Природата ѝ е много гравивна - тя не може да бъде пасивен съзерцател и изпълнител, нахъсана е с професионална „агресивност“. Има амбицията да расте, да се самоусъвър-

шенства, да бъде още по-полезна.

Приятно е да се общува с такъв човек. Винаги лъчезарна, тя излъчва радост, която е заразителна, тя сякаш озонира атмосферата около себе си.

“За мене е удоволствие и щастие да работя в Алгонкин колежа. Работата със студентите обогатява и разкрива моя живот” - това е нейното признание и то говори много. Признавам, че такава емоционална самооценка не съм чувал никога от нейните тукашни колежки.

С подобни думи ми се иска да завърша и своя разказ. За нас беше удоволствие да гостуваме на семейството на Настя. Благодарение на пребиваването си в Канада и в нейния дом ние обогатихме и разкрасихме своя живот.

Пловдив-Отава-Ниагара-Торонто-Монтреал-София

Ателие за фото- и видеодокументалистика „Визуални пътища пред интеркултурния диалог“

Борислава ПЕТКОВА

Ателието по видеодокументалистика, организирано от Фондация „Критика и хуманизъм“ и ПРОКСАРФилм (в лицето на Ивайло Иванов, който е главен инициатор на идеята за този уъркшоп), се проведе през ноември 2004 г. в местността Цигов чарк.

Ателието по видеодокументалистика цели да събере заедно професионални фото- и кинодокументалисти от няколко балкански страни (България, Румъния, Сърбия, Турция, Македония - поканени от режисьора Ивайло Иванов) и ограничена група специалисти по визуална антропология (също от балканските страни, както и от Франция). От българска страна участваха специалисти по визуална антропология от различни университети и академични звена НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“, Пловдивски университет, Институт по фолклор при БАН. Като първа по рода си инициатива в тази посока, Ателието има за цел да отговори на потребността от взаимно опознаване на тези професионални общности, като съдейства както за техния творчески диалог, така и за развитието на културните „сети-ва“ за разбиране на „Другия“ (етнически и национален).

Работата в ателието се изразяваше в прожекции на документални филми на участващите творци („Салаш“ - Георги Шфайтер, „Човешки празници“ - Емилия Стоева, „Вяра“ и „Да вземеш времето в ръце“ - Ивайло Иванов и ред. др.), прожекции на серийни данни и суров видеоматериал. Тези представяния бяха съпътствани от аналитични дискусии върху елементите и средствата на използвания от авторите визуален език, в които участваха кино- и фототворци-

те, от една страна, и визуалните антрополози, от друга.

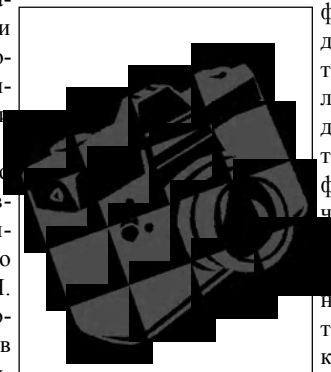
Ателието завърши с учредяване на Балкански клуб „Визуален документ“, който има за цел да улеснява обмена на информация и да подпомага професионалистите по кино- и фотодокументалистика и визуална антропология в страните от Югоизточна Европа.

В рамките на Ателието се предвиждат две фотографски изложби (една в Пловдив и една в София) на Ивайло Иванов.

Познавам колежата Иванов от около 4 години. За това време бях свидетел на неговите творчески търсения в област-

та на фотографията, киното и документалните филми. Ивайло Иванов се доказва като творец и професионалист, чиито идеи са, както казала, доста „заразителни“ и увлекателни както за колегите в областта на етнологията и социологията, така и за студентите.

Не бива да подминаваме и факта, че в последните две години Ивайло Иванов работи като асистент освен в АТКИК - Академията за телевизионно и кино изкуство и интернет комуникации, и в Пловдивския университет, където изнася лекции по Визуални методи в социологията и Визуална антропология пред студенти по социология и етнология. Ивайло Иванов доказва своя професионализъм и в академичните среди. В рамките на курса по Визуални методи в социологията Ивайло Иванов организира фотографска изложба от курсови работи на студенти социолози в Пловдивския университет.

Записки по БЪЛГАРСКА ВЪЗРОЖДЕНСКА ЛИТЕРАТУРА

Лидия МИХОВА

Новата книга на доц. д-р Юлия Николова, озаглавена „Записки по българска възрожденска литература“, обобщава дългогодишната изследователска работа на авторката в областта на възрожденската литература и култура, както и опита ѝ на университетски преподавател.

Назоваването на книгата като „Записки“ е симптоматично и припомня друга книга на Юлия Николова – „Възрожденски уроци“ (претърпяла няколко издания). То отвежда към едновременно сходна и различна целеност на книгата, към различни модели на представяне и възприемане на текста. Двете заглавия елегантно „заиграват“ със спецификите на устното и писменото слово от и за Възраждането и съвременното университетско общуване с него. И докато „Уроците“ обглеждат представителни за епохата жанрове чрез анализи на хистоматийни творби (от „История славяноболгарская“ до Ботевите фейлетони), то „Записките“ предлагат цялостен синхронно-диахронен прочит на възрожденската литература и на изследванията за нея.

Ориентирана на първо място към студентската аудитория, книгата е съобразена с програмите на университетските лекционни курсове по възрожденска литература. Тя включва разработки върху същността, спецификите и етапите в литературното развитие през Възраждането. Представя жанрове, процеси, явления, хистоматийни и по-малко известни автори и творби.

Книгата е много убедително структурирана. Тя умело подрежда огромен по обем и разнолик емпиричен материал, както и изследователските позиции на поколения учени за епохата на Възраждането. Състои се от пет глави: „Българско възраждане. Същност и епоха“, „За собствения облик на литературата“, „Летопис на българската възрожденска литература. Основни етапи на

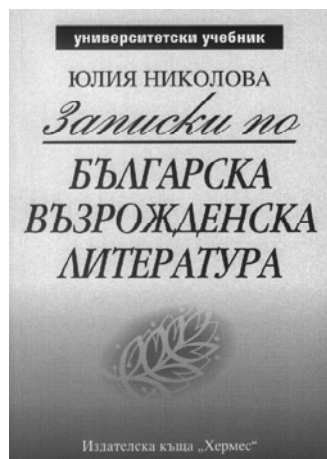
развитие“, „Жанрове и жанрови тенденции“ и „Рецепция на Българската възрожденска литература. Митове и критика“. В края, освен респектиращата библиография, са включени „Послеписен указател“, резюмиращ книгата, а също и именен показалец. Всяка от главите и подглавите съдържа и кратка, но аналитична обобщаваща част (под формата на „обща характеристика“ в началото или на „обобщение“ / „изводи“ в края).

В първата глава – „Българско възраждане. Същност. Епоха“ – са открити спецификите на възрожденската култура и литература. Представени са типологичните близости и различия на възрожденската култура и литература спрямо общоевропейското развитие, „дифузните процеси на преки заимствания и влияния“, традиционните и иновационните черти на новата култура, формирала се през Възраждането. През „топографски(те) проекции на българската литература“ са поставени въпросите за формирането на представите за българското пространство, за културните и литературните обединения на българските интелектуалци, за българските културни средища във и вън от пределите на империята. Във втората глава – „За собствения облик на литературата“ – Ю. Николова синтетично представя и толерантно коментира разнородните изследователски прочити и позиции за генезиса на новата българска литература, за културните влияния (свои и чужди, традиционни и модерни), за литературно-историческите обзори и класификации, за периодизациите на възрожденската литература.

Най-голямата по обем глава, заемаща и централно място в книгата, е третата: „Летопис на българската възрожденска литература. Ос-

В рамките на програмата „Университетът чете“ през седмицата на Издателска къща „Хермес“ беше представена книгата на доц. д-р Юлия Николова „Записки по българска възрожденска литература“.

новни етапи на развитие“. Тук приоритетно е литературно-историческото вглеждане във Възраждането, без да бъде пренебрегнат и жанровият, и рецептивният анализ. Авторката разкрива процесуалността в литературния живот през епохата, като откроява периодите в неговото развитие, отчитайки сложността на процесите и многообразието от гранични явления. Подглавите, посветени на съответния период от развитието на възрожденската литература, са

еднотипно и прегледно структурирани. Във всяка подглава са представени авторите, творбите, жанровите и тематичните търсения в литературата от периода, в някои случаи и езиковите характеристики на произведенията. Открито е ново, а също и присъствието на традицията (писмена и устна). Обгледани са и рецептивните особености на творбите. Очертан е културният контекст на литературните процеси, разкрита е ролята на културните институции през Възраждането за провокирането на специфично литературни явления. В тази глава е обгледано цялостно развитието на възрожденската литература: от т. н. „преходен (предмодерен период)“ до етапа, когато се проявяват „възрожденските тенденции в следосвобожденската литерату-

ра“. Именно тук особено ярко проличава сигурността в боравенето с фактите, умението на Ю. Николова да обедини огромния и разнороден изворов материал, да открие различните изследователски позиции и становища, да поднесе задълбочено, ясно и синтетично своите наблюдения, изводи и оценки.

В четвъртата глава – „Жанрове и жанрови тенденции“ – Ю. Николова стегнато и аргументирано представя жанровото моделиране на възрожденската литература. Разкрива едновременно съществуване и съвместяване на средновековни, фолклорни и модерни европейски литературни модели. Проследява появата и развитието на различни жанрове и жанрови форми през епохата. Последната част на книгата – „Рецепция на Българската възрожденска литература. Митове и критика“, която е най-кратка и синтетична, откроява и някои от основните качества на труда – научна задълбоченост, систематичност, логическа обвързаност между проблемите, яснота на позициите и изводите и не на последно място уважение и толерантност към разнообразието от прочити на възрожденската литература.

В „Записки по българска възрожденска литература“ Ю. Николова аналитично прочита литературните процеси и явления през епохата на Възраждането. Авторката представя и професионално коментира изследванията на поколения учени. Коректността спрямо обекта на изследването, толерантното отношение към изследователските прочити „отварят“ книгата и към предходните и към бъдещите проучвания върху възрожденската литература, защитават престижния ѝ статут на „университетски учебник“.

КАКВО СЕ СЛУЧВА, КОГАТО МЕЧТИТЕ СЕ СБЪДВАТ?

Минка КОЛЕВА

БЕФЕ/ПУ и DEA/Sorbonne

Три години... След колко време се сбъдва една голяма мечта? Три години бяха необходими, и много усилия, за реализирането на големия френско-български проект: пиесата "Жорж Данден" от Молиер. Какво са три години от живота на един човек на 27? Една девета част. Една година мечтата да се роди и 2 години да живее... в сърцата на актьорите. На 2 години е и малкият син на Вера и Киро, актьори от Учебния театър.

Как можеш да общуваш с някого, като не говорите общ език? Театърът - той говори всички езици. Пък и каква част от мислите си изразяваме с думи - специалистите казват: не повече от 17%.

Париж, Париж... Какъв голям мит е Париж за българите. Но съвсем различен е погледът на туриста от този на човек, който се опитва да живее в един от най-скъпите европейски градове. Ето, вече ноември си отива, декември зъзне навън, но важно е в душата ни да е светло и топло. Топлината на празниците ще стрява сърцата и развихря мечтите ни чак до Коледа, а и след това... Дърветата по Шанзелизе са празнично светещи и вечер блестят, строени в две дълги редици, като достолепни войници на пост за честта на Франция. Намига им на всеки кръгъл час Айфеловата кула, събираща погледи на хора от всички световни нации.

А в това време, в един кафе-театър в 20-ти арондисман /квартал/ играят "Жорж Данден" от Молиер.

Публиката е малобройна поради ранния час на представлението, но реагира на всяка закачка на актьорите и ги аплодира от сърце за подарените мигове щастие. И ги вика на четвърти "бис", за да им благодари...

"Жорж Данден" не е от най-известните пиеси на Молиер, но точно затова е интересна. Играта в прословутия Версайски дворец, сега тя бе претворена в съвременен вариант от актьорите на Compagnie des Minuits и пловдивския Учебен театър, от 26 октомври до 7 ноември 2004. Представянето ѝ в България в плов-

дивския кино-театър "Одеон" е било осуетено от дъжда, но това е било само знак, че на актьорите ще им върви по вода на турнето във Франция: Париж, Нювил, Пуиоз, Орлеан... Как са стигнали дотук, как са пътували и колко, само те могат да споделят. Но сигурно е, че всичко добро и красиво се постига с много труд и

Участниците в спектакъла "Жорж Данден"

усилия. Колко беше приятно за мен, студентка в Париж от година и половина, да преоткрия в този спектакъл българските носии в стилизиран вариант, полифоничните народни песни и богатството на нашата култура и обичаи! Това, което може би не става известно у нас, е, че в Париж - столицата на всичко - всъщност има множество български спектакли, концерти, изложби, курс по хоро и какво ли още не през цялата година... Един от тях бе "Жорж Данден" - голямата френско-българска пиеса! Казвам голяма не само защото продължава 3 часа и половина, а защото усещането за космично завладяване публиката... Всичко започва с

един меден звън и вик на овчарки... Както звучите от моето детство на село в Родопите, при баба и дядо, когато хората се събираха вечер на пейките да посрещнат овцете... Публиката се пренася от шумния стресиран град и ежедневието в света на изкуството.

Един човек е в центъра на пиесата - Жорж Данден, нещастният съпруг и зет. Оженил се за красива и горделива девойка, той страда от високомерието и изневярата ѝ, а тя нагло се оставя да бъде ухажвана от друг, дори и в присъствието на "благочестивите" си родители. Трагикомедия, в която всеки може да срещне познати моменти. Идеята на големите пиеси - трагедии, представяни преди векове по времето на

тре играят актьорите, очи в очи, до теб. Идеята е личното пространство - страданието на Жорж Данден - да се почувства и види като интимно - затворено в себе си, в кръга и във всеки от нас. Малки лампички и тиквени фенери осветяват душата ни и търсим в нея късчетата споделеност.

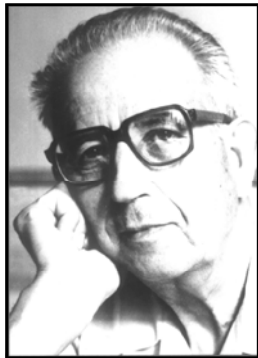
През цялото време Жорж Данден се опитва да разкаже за страданията и униженията си, но никой не го чува, никой не му вярва. Сам, сам на света... Колко познато е чувството за самота на интелектуалните хора. И на всички в големия град... В известната си книга "Земя на хората" Сент-Екзюпери казва, че най-голямото богатство, това са човешките взаимоотношения. "Има само един начин да страдаме по-малко от преходността на живота: установявайки една истинска връзка с другия. Когато успеем да го направим, сме достигнали върхната точка на съществуването и разполагаме с най-постоянното взаимоотношение, присъщо на човека; и това е единственото средство против дълбаещия подсъзнателен страх от смъртта." /Бруно Бетелхайм, "Психоанализа на вълшебната приказка", 1976, стр. 23 /. Тогава можем да сме сигурни, че след срещата ни с френските и български актьори се чувстваме сред приятели, по-щастливи и по-малко сами.

След Париж идва Нювил сюр Есон - домът на Compagnie des Minuits с техните четири овчици във фермата... Дали овчиците са разбрали езика на българските чанове? Очевидно, щом всички бяха доволни и усмихнати. А публиката преглъщаше вкусната българска баница, приготвена специално за антракта на спектакъла! Атмосферата е различна, когато залата е пълна, когато виждаш, че хората разбират звукоподражанията и перфектната актьорска игра, езика на жесто-

АНАСТАС ПРИМОВСКИ - ПРИСЪСТВИЕТО НА ТВОРЕЦА И ИЗСЛЕДОВАТЕЛЯ

Ако сега се употребяват названията родопология и родопознание, мотивите са в делото на родоповедите. Сред тях е и Анастас Примовски. "Изследовател. Творец. Родолубец" (2004) - тези действителни субстантиви създават заглавието на книгата, където откриваме очерци за живота и дейността на етнографа, публициста, писателя и фолклориста, публикации, оценки, признания за него. Съставител и редактор е доц. д-р Никола Примовски, доскорошен преподавател по български фолклор в Пловдивския университет.

Основният текстов корпус е изграден от материали, писани във връзка с научната конференция в Смолян през 2001 г., когато се чества 90-годишнината от рождението на Тасо Примов. Наблюдавайки

"живите проявления на традиционната култура в българското общество", той прави приносни проучвания - "Бит и култура на родопските българи", "Медникарството в родопската област", "Българското риболовство по бреговете на Бяло море", "Камиларството в Беломорска Тракия", "Ковачите агупти в град Мадан".

Определян е като изключително съвместен професионалист в селекцията и издаването на народното ни творчество. В резултат се появяват фолклорните изследвания "Преобра-

женското въстание в етичката памет на народа" (1954), "Трудово-поминъчни песни" (1962), "Родопа пее" (1963), "Родопски народни песни" (1968), съвместно с Никола Примовски. Важно е да се изтъкне, че народната песен има статута на исторически документ.

Вярна е и преценката на ст. н. с. д-р Мила Сантова, която извежда утвърждаването на учения Анастас Примовски от трайния му интерес към родопските българи.

Пред читателя е книгата, посветена на Тасо Примов. Откриваме го като "явление в нашата култура и наука". Писал за преходността, оценяван и в настоящето. Разнотематичното му творчество загатва първоосновата. Не състрежеж към архаизация. Напомнящ ни изконното, което неизбежно влиза в новосъздаваните текстове.

Тенчо Дерекювлиев

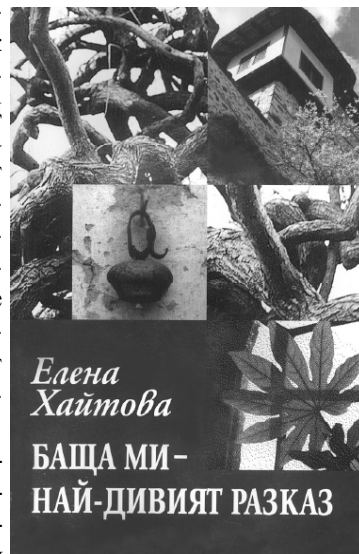
БАЩА МИ - НАЙ-ДИВИЯТ РАЗКАЗ

Книгата на Елена Хайтова - "Баща ми - най-дивият разказ", беше представена неотдавна в артсалон "Сезони". За композиционо-стилистичните особености на творбата говорих с Емил Каменов. Според нея тя съдържа полифоничност и липсват сантиментите. Пловдив пък е градът, където се формира Хайтовият инстинкт за самосъхранение.

Елена Хайтова синтезирано спомни личността на своя баща и сподели как в "Диви разкази" авторът им е главният герой. Писателят Иван Д. Христов нарече книгата "ценна за поколенията" и "откриваща други черти в образа на Хайтов". Физическия лик

на белетриста присъстващите наблюдаваха в сложения на сцената художествен портрет, рисуван с майсторство от внучката му Елица Гигова.

Сега архивът на Ни-

колай Хайтов е в едноименното пловдивско учреждение, информира директорът Недялка Петрова. Още приживе Хайтов е пожелал книжното му наследство да бъде съхранявано в Пловдив.

КАКВО СЕ СЛУЧВА, КОГАТО...

ОТ СТР. 11

вете. И зад маските на кукерите накрая се показват французи, българи, сърби - обединени във вихрен танц в прослава на Бакхус, на празниците и любовта, за които граници и езици няма...

По време на целия спектакъл си мислех всъщност за един човек, на когото този проект е посветен - човекът, който създаде всичко това - учителят Христо Церовски. Нека си спомним днес за него с огромната доб-

рина и мъдрост, на които той ни учеше от висината на Човешкия си опит. И пак да му благодарим.

Ако искате да разгле-

дате подробности за спектакъла и други френско-български прояви и четете френски, ето няколко българо-френски сайта:

www.compagniedesminuits.com
www.bulgaria-france.net
<http://www.alliancefb.org/index.php>
www.assobg.com
www.parisvesti.com

Поздрави от Париж на зимния Пловдив и пожелания за весели празници в топъл дом, за здраве и успехи на всички преподаватели, служители и студенти на любимия ми Пловдивски университет.

Ако все още се питате какво се случва, когато мечтите се сбъдват - просто тръгваме пак, към нови мечти! И дано това да ви даде кураж да преодолеете и невъзможното, за да реализирате следващия международен проект.

ЕЛЕНА ХАЙТОВА: В СПОРА С УЧЕНИТЕ БАЩА МИ УМНО ОТСТЪПВАШЕ

- Отведнъж ли се получи заглавието на тази книга?

- Дълго мислих над заглавието. Първо беше "... - най-диво-дивният разказ". Сетих се, че баща ми не обичаше претрупаните заглавия...

- Пред какви отговорности Ви е поставяла Вашата фамилия, която е утвърдена в националната ни култура?

- Пред големи отговорности. Това име и насън ме задължава. Да не

забравям бащините съвети. Условно казано, и деви. Един от тях, който най-много ценя и се стремя да спазвам, е: "Никога не се отчайвай: ако днес си паднал на земята, утре ще бъдеш на върха".

- Името му означава победител. Къде в противопоставянията си не е имал надмощие?

- Смятам, че винаги е побеждавал. В споровете си с учениците обаче умно отстъпваше...

Тенчо Дерекювлиев

ВИДРАТА - БИОИНДИКАТОР ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ПРИРОДНАТА СРЕДА

Димитър ПЛАЧИЙСКИ

*Видрата (*Lutra lutra* Linnaeus, 1758) е вид, включен в Световния червен лист на IUCN (Международния съюз за защита на природата) както и в следните международни конвенции и директиви на Европейския съюз:*

1. Конвенция за опазване на европейската дива флора и фауна и природните местообитания (Бернска конвенция).

2. Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата флора и фауна (CITES).

3. Директива 92/43 на ЕС от 21.05.1992 г. за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

В българското законодателство видът е защитен от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР). В Червената книга на Република България видът е включен в категорията "Застрашен от изчезване вид". Фактът, че видът е световно застрашен, моментално го поставя и под защитата на Наказателния кодекс на Република България (Чл. 278в), според който за унищожаването му се предвиждат до 3 години лишаване от свобода и глоба в размер на 2000 лв. за екземпляр.

(Видът е единственият представител на подсемейство Видрови /*Lutrinae*/, който се среща в нашата страна. Видрата е приспособена към полуводен начин на живот, отлично плува, гмурка се и намира храната си във водата. Може да издържа под вода около 2 минути. Това е формирало про-

мени в строежа на тялото - изтеглено, уплътнено, силно и гъвкаво. Главата е гръбо-коремно сплесната и почти се слива с конфигурацията на тялото. Опащата е дълга, силна и мускулеста, слабо окосмена. Краката са сравнително къси, с плавателна ципа между пръстите. Космената покривка е къса, плътна, с изключително гъст подкосъм, който я прави непромокаема. Козината слабо се променя през сезоните.

Хранителният спектър на вида включва риба, раци, земноводни (предимно жаби), дребни гризачи, птици и др., като консумира около 1 кг храна дневно. Тя е нощно активен вид, поради което нейното наблюдение и проучване е значително затруднено и се основава предимно на следи, открити от храната и екскременти, които обикновено са оставени върху издигнати над водната линия камъни, пънове или купчини пясък при маркиране на територия. В райони, които са подложени на по-слаб антропогенен натиск, отделни екземпляри могат да се наблюдават и през деня, като това са предимно млади, играещи си видри. Също животни могат да ловуват вечер в селища с минаващи през тях реки, дори в

участъци със силно улично осветление. Това може да се наблюдава основно през зимните месеци, когато рибата се съсредоточава в селищата. Във водата видрата практически няма естествени врагове и това я поставя на върха на хранителните пирамиди във влажните зони. Поради тази причина състоянието ѝ в дадена територия е

индикатор за стабилността в екосистемата и отразява промените, настъпващи в нея.

Репродуктивните възможности на вида са сравнително слаби. Половата зрялост настъпва на 2-3 годишна възраст. Размножителният период започва от февруари до юли. Бременността продължава 60-70 дни и се раждат от 2 до 5 малки, които напускат бърлогата след 2 месеца. Малките остават с майката около 14 месеца.

Разпространението на вида обхваща Евразия, южно от линията на тундрата и Северна Африка или това е Палеарктически биогеографски регион. В Европа се среща във почти всички страни, но е рядка, застрашена и защи-

тена повсеместно. Основни местообитания, в които се среща видът, са реки с постоянен воден дебит, езера (включително соленоводни), потоци, заливни гори, оризища, канали, океански брегове, пещери, фиорди и др. Бърлогата и местата за почивка на видрата представляват тунели в земята, в коренища на дървета и скали, като

обикновено има два изхода, единият от които под водното ниво. У нас е разпространена в предпланините и ниските планини до 1000 - 1200 м.н.в. Най-плътните популации на вида за цяла Европа са установени в Странджа и Източните Родопи. Причините за това са слабия антропогенен натиск, наличието на подходящи местообитания, богатите на храна реки и традиционните земеделски практики в тези региони.

Заплахите за вида, определящи намаляването на неговата численост през последните години, а оттук и високата степен на защита, са: Незаконният отстрел и търговията с кожи, месо, черепи и други продукти от вид-

ра; поставяне на капани, примки и примамки; незаконно преследване и убиване на екземпляри на територията на рибарници, микроязовири и други влажни зони; унищожаване на цели котила на вида от ловни и бездомни кучета; безпокойство през размножителния период от недобросъвестни ловци и риболовци; ниска природозащитна култура на населението; замърсяване на реки, главно в долните им течения; унищожаване местообитанията на вида в следствие на корекция на речните корита.

Световни авторитети в природозащитата като IUCN алармират, че, ако не се вземат спешни природозащитни мерки, видрата може да изчезне от лицето на Земята в близките години. В тази връзка опазването на видрата е сред приоритетите на Българско дружество за защита на птиците (БДЗП) през последните две години, а опазването ѝ е залегнало в дългосрочната природозащитна стратегия на организацията. Ако желаете да се запознаете в детайли с опазването на вида и цялата работа на организацията, не се колебайте да ни потърсите.

За контакти:

БДЗП-Регионален офис гр.Пловдив
Тел/факс: 032 62 62 12
plovdiv@bspb.org
www.bspb.org

КАЛЕНДИ

ЛУДОСТИ

ВАЗКЕН НАЛБАНТЯН

Преди няколко дни разбрах за камъка, който се откъснал от сърцето на дъщеря ми. Гледам го, твърд е като вяра, а по хребетите му лесно могат да се различат няколко църкви. Нося го в малкия джоб на джинсите си и през повечето време прилича на млечен зъб. Хубавото е в това, че ако навали сняг, аз ще го хвърля на покрив с тридесет и пет керемиди и ще събера малките лавини на детството й.

Но за да заспи, ще ви разкажа една приказка.

Една майка имала три сина. Единият бил на двадесет, другият - на четиридесет, а третият на шестдесет години. Приличали си като човек на три възрасти едновременно и били известни с чудесата си. Всеки един от тях ставал сутрин и търсел брат си. "Йехпайр Агоп, йехпайр Агоп, артънцир!" са думите, които съм запомнил от езика им. Предполагам, че в тях се говори за събуждане, защото след това се събирали на закуска. Винаги преди изгрева на слънцето и след преброяването на звездите. "13997", казвал единият. "13998", казвал другият. "13999", казвал третият.

А майка им се усмихвала от тъгата си и им повтаряла, че никога няма да стигнат до четиринадесет.

Сигурно искате да научите имената им, но те се произнасят трудно. Аз ги различавам

по благородните смоли, които натриват в ноздрите си.

Братът, за когото не знаели, все пак се родил. Това било на 25 декември, сряда - в четиридесет и втората година от управлението на император Август или 5500 години след Адам. Но братята не знаели. "Нека да отброим пет дни от новата година, а на шестия ще го открием". За мен е пълна загадка защо се отправили към Витлеем. Водели няколко камили, чиито гърбици били пълни с подаръци. Нямамо как да стрешат по пътя. Звездата, която им липсвала, висяла като самар и оставяла пред себе си родилни следи. През това време единият от тях случайно споменал, че в Рим похапват деца, вторият добавил, че в Александрия празнуват Кикелий, а третият някак си се досетил за празника на новия Храм в Ерусалим.

Намерили града ветропуст като след преброяване на дъжд. За брат си попитали един ветропоказател. "Аз съм петел", отвърнал ветропоказателят, "а за брат ви може да разкаже магарето".

Разказ на магарето:

"Един човек имал магаре с четири рамена и две уши, които винаги тършували по въздуха. На това магаре му било изключително трудно да пие вода. Когато се навеждало над локвата, винаги виждало ноздрите си. Били огромни като очи и често пъти засенчвали водата, независимо от това дали вътре си хвърлил камък или сламка. Та това магаре си живеело, натоварено с мисли и дърва, скрити в дисаги. "Как да не ги

ненавиждам - мислело си магарето - приличат ми на тръбуси, ама са пълни с дърва. Да речеш да са тръни - добре, все някак ще ги предвча, ама то дърва, пък аз - магаре." Добре, че магарето си имало стопанин, при това от най-добрите. Нещо между циганин и фараон. Носел три пирамиди в джоба си и когато ги показвал, едната винаги изчезвала, а на мястото ѝ се намирал извор. Цигански ми работи, циганско ми и магаре. Само че веднъж магарето наистина ожадняло, вие разбирате, че дървата миришат на риба през есента - и решило да натопи муцуната си в някакъв мираж. Сърбало дълго, семка по семка, от Слънчогледите на ван Гог. Накрая се обърнало към циганина и му казало, че той не го обича. "Ти не ме обичаш" - казало магарето. А циганинът само това и чакал. Измърдил височината му по неговата си сянка и дочакал часа, когато ще стане на една дължина с животинската. След това се нарекъл Талес и започнал далъже. Отворил самарите и какво да намери там - девет магара. Четири подредил отдолу, три по средата, а на върха - ни повече, ни по малко от две. Все пак нещо му липсвало. Талес казал, че не може да брои до десети отрязал главата си. А магарацата от самарите се разваляли.

Като кръв".

Тримата братя не научили нищо.

Но аз ще събера дланите на дъщеря си и ще й върна подарения зъб.

ПИСМО ДО ТЕБ

И ДЯДО КОЛЕДА

ЕЛЕОНОРА ПЕНЕВА

Защото е зима, защото няма сняг, защото идва Коледа. А ти нямаш с кого да се напиеш, нямаш самолет, нямаш парашут.

Чувствам се като боклук, отпадък, сещаш ли се. Когато излизам от къщи, все едно, че излизам от контейнера. И когато се прибирам пак. Понякога

ито ме лъжат, взимат ми залька от устата, черпят се с моите цигари, седят върху главата ми и ме задължават да им слушам глупостите. Говорят ми за достойнство. Не знам как си ги мислят тези работи.

Пия вода, без да се оливам, без чаша и без достойнство. Пие ми се. Спя без въз-

дори не си правя труда да ритна капака. Той пък един капак...

Павилионите са с коледна украса, мигат лампички, светят играчки. Около пъстра елхичка седем джудженца с лопатки и фенерчата трупат пълни чували с подаръци и вали. Вали сняг като в приказка.

Аз бях добра през цялата година. Ядях това, което не обичам, но си изяждах всичко. Живеех, където не искам, но запазих приличие. Работех работата, която не обичам, но ходех редовно. Плащах ми криво-ляво и работех през отпуската.

На това му викат борба за хляба. Аз пък му викам - порно. Понякога надивам над мене си и се държа учтиво с хора, ко-

главница, без пижама и без достойнство... Но понякога сънувам, че съм достойна. Без да искам.

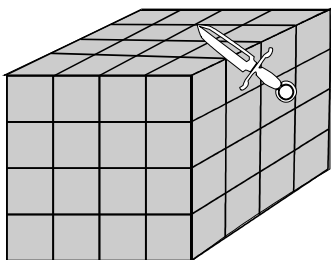
Не изпитвам нужда от достойнство, прилича ми на голямо зло куче, от което ме е страх, пък трябва и да го храня. Иначе обичам кучетата, котките, цветята, хората... Приемам живота като нещо светло и безкрайно, но днес ми е лош ден.

Аз бях добра през цялата година, без перспектива да задобрявам допълнително и с уговорката, че не знам кога ще си изпусна нервите. Павилионите са с коледна украса, мигат лампички, светят играчки, седем рошави деца с торбички и тояжки ровят в кофите за смет, вали дъжд и е наистина.

ЗА ВСЕКИГО ПО НЕЩО

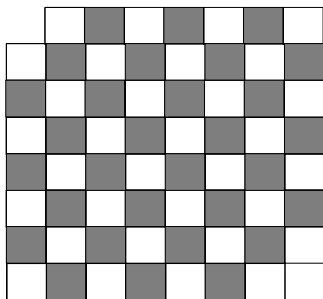
ЗАДАЧИ. ГЛАВОБЛЪСКНИЦИ

1. Куб от дърво има ръб 4 см и е оцветен целият в **зелено**. Разрязваме на малки кубчета с ръб по 1 см. Колко от получените кубчета ще имат поне една **зелена** стена?

2. Коварни въпроси:

а) **Шахматна дъска** - (8 x 8) може да се покрие изцяло и без застъпване с плочки от домино - (2 x 1). Може ли по същия начин да се покрие дъската без две диагонални квадратчета? (За простота

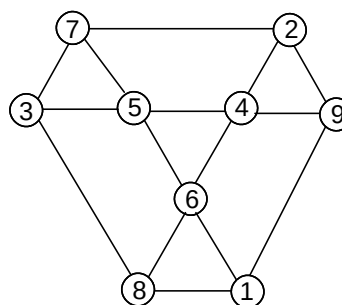
опитайте дъска 4 x 4).

б) На студент по химия се налага да работи с три вредни за кожата на ръката реактива, смесването на които не се разрешава. Той разполага само с две ръкавици. Как да се справи с положението?

в) В кашон има десет черни чорапа и десет червени чорапа. Колко пъти най-малко трябва да бъркаме, за да сме сигурни, че сме извадили два чорапа от един цвят?

ОТГОВОРИ НА ЗАДАЧИТЕ ОТ МИНАЛИЯ БРОЙ

1. Задача от Алберт Айнщайн:

2. Швейцария. 15 души говорят немски, френски и италиански език.

Подготвил: доц. д-р Георги КОСТАДИНОВ

Фаткултета по обществени науки към УИСОККО (Университет за Изучаване на Социалните Особености на Качественото и Количествено Ориентиране) предлага новата разширена Магистърска програма по

СПЕЦИАЛИСТИКА

Широкоспектърна специалност с многообразие от дисциплини, предназначена за създаване на ръководни кадри

Кратка анотация на изучаваните дисциплини:

- Кирилика (Увод към Методиката)
- Думодупконеправистика (особено полезна за бъдещи политици; изучава изкуството как можеш да не кажеш нищо с много думи, и как да се дават предизборни обещания)
- Кученанивистика - изучава методите и начините на вършене на работа.
- Подкрушезнание - изучава методите за ориентирание в това докъде е стигнала дадена работа.
- Подволотелистика - изучава начините и похватите за избягване отговори на щекотливи или неудобни въпроси. Типичен пример е отговорът на руснака на въпрос от страна на американците колко харчи новият модел Лада (да речем): А вие защо биете негрите, а?
- Ситнагладенневеристика - особено важна дисциплина за ръководните кадри; изучават се трудове на Смирненски, Алеко и Макиавели.
- Номенклатистика - изучава изкуството да си клаш тиш номена, като при това създаваш впечатление, че вършиш страшно много работа и си направо незаменим.
- Социостъкмистика - хибрид между социология и статистика.
- Кокалономикс (с дялове):

● Макрококалономика - изучава начините да се докопаш до кокала в макрорамката и да го пазиш от други кокалисти.

● Микрококалономика - изучава начините да се докопаш до кокала в регионални условия и да го пазиш от други кокалисти.

● Презуйология с поддисциплини (дялове):

● Увод в Презуйологията

● Обща Презуйология

● Непукистика - изучава начините да се запази самообладание, бистър ум и обективност при решаване на важни проблеми.

● Непуткистика, специфичен женски раздел на Непукистиката.

● Дремпуткистика и Дремпичкистика - изучават феминистките направления в презуйологията.

На завършилите магистратурата, стремящи се към академична кариера, ще бъдат предоставени възможности за разработка на достотинкура или доцентура, с включено изучаване на дисциплината Прососънуйстика.

...Как да не се запише човек?

Програмата подготви
Сашко ПАВЛОВ

ШКОЛА ПО БЪЛГАРСКА НАРОДНА ХОРЕОГРАФИЯ

Педагогическият факултет организира през учебната 2004-2005 година специализация на учители по Българска народна хореография. Срокът на обучението е три семестра, като занятията се провеждат в удобно за кандидатите време.

Необходими документи:

1. Уверение от инспектора на основната ви специалност

2. Молба

Справки и подаване на документи: Всеки понеделник от 9.00 до 12.00 във физкултурния салон на Университета. Информация може да получите и от г-н Иван Загорчев на тел.: 032/65-27-81; GSM 0898/587-157/.